

ARKUSZ MATURALNY

język polski

poziom podstawowy

Matura próbna 2026: sprawdź się przed egzaminem!

Chcesz zobaczyć, na jakim etapie przygotowań jesteś i podejść do matury z większą pewnością? **Ten arkusz próbny pomoże Ci realnie ocenić swoją wiedzę** i oswoić się z formą egzaminu.

Materiał został opracowany przez ekspertów, dzięki czemu możesz przećwiczyć zadania zbliżone do tych maturalnych, sprawdzić swoje mocne i słabsze strony oraz lepiej zaplanować dalszą naukę. To dobry krok, żeby podejść do matury spokojniej i bez niepotrzebnego stresu.

*Gotowy?
Zaczynamy!*

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstów i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Sławoj Tanaś

Tanatoturystyka – kontrowersyjne oblicze turystyki kulturowej

[...]

Śmierć towarzyszy człowiekowi od zawsze. Od zawsze budzi również zainteresowanie i grozę. Jednakże w historii ludzkości zmieniały się jej znaczenie i sposób odbioru w zależności od epoki, w jakiej dane było człowiekowi żyć. Rozpatrując historię ruchu turystycznego, należy pamiętać, że pierwsze pielgrzymki chrześcijańskie, określane jako pierwotna forma ruchu turystycznego, odbywały się do grobów świętych. Kult zmarłego rozpowszechniony został w dużej mierze w średniowiecznej Europie i od tego czasu należy rozpatrywać historię tanatoturystyki.

Punktem wyjścia do rozważań jest tanatopsia, czyli kontemplacja (rozmyślanie) o śmierci. Epoce średniowiecza przyświecała prosta idea: Żyjemy po to, by osiągnąć zbawienie. Śmierć jest jedną z dwóch możliwych dróg do celu. Druga to Sąd Ostateczny, ciągle bliski, lecz z pewnością mniej realny niż naturalne zejście z tego świata. Z tego powodu zapewne umierający stają się tak ważną postacią dla kultury wieków średnich. Wie, że nadchodzi kres jego życia, ale ciągle jeszcze należy do żywych i ma możliwość wpływu na swoje pośmiertne losy. Moment umierania nabiera zatem szczególnego charakteru, śmierć staje się „bliska”. Tym samym tanatopsia zaczyna towarzyszyć człowiekowi w jego codziennym życiu.

[...] Jak zmiany w pojmowaniu i postrzeganiu śmierci wpłynęły w rzeczywistości na turystykę i podróże? Otóż na przełomie XVIII i XIX w. następuje „eksplozja” podróży nasyconych tanatopsią. Wspomnienia i dzienniki odnotowują wizyty w miejscach śmierci i przemocy, zarówno współczesnych, jak i historycznych, obejmujące zamki (Szkocja, dolina Loary we Francji), więzienia

(Anglia, Francja), cmentarze (Père-Lachaise w Paryżu), pola bitew (Flodden, Culloden w Szkocji) i miejsca egzekucji lub morderstw (pałac carski Ropsza, gdzie zamordowano Piotra III).

Waterloo staje się pierwszym, od 1816 r. masowo odwiedzanym przez turystów, polem bitewnym postrzegającym jako atrakcja turystyczna. We Francji atrakcją staje się miejsce katastrofy balonowej, podczas której zginął Pilâtre de Rozier, pionier baloniarstwa. Nekropolia Saint Denis, zlokalizowana na przedmieściach Paryża, w której pochowani są francuscy monarchowie, była jedną z najciekawszych atrakcji turystycznych XIX-wiecznej Francji.

Jednak największą, masowo odwiedzaną atrakcją turystyczną XIX w., związaną z tanatopsią, były Pompeje, rzymskie miasto zniszczone przez erupcję wulkanu w 79 r. n.e., gdzie odnaleziono „zastygłe” podczas ucieczki przed śmiercią ciała ludzkie.

Na podstawie: Sławoj Tanaś, Tanatoturystyka – kontrowersyjne oblicze turystyki kulturowej, „Peregrinus Cracoviensis”, nr 1(17)/2006, s. 85–100.

Tekst 2.

Joanna Gorączko

Tanatoturystyka – naturalne zjawisko w podróżnictwie czy kontrowersyjny trend światowej turystyki kulturowej?

Podróżowanie do miejsc upamiętniających zmarłych, a więc przykładowo pomników czy cmentarzy, to jedna z najbardziej popularnych form tanatoturystyki, a zarazem budząca najmniej kontrowersji. Wynika to również z faktu, że odwiedzanie choćby znanych cmentarzy niemal zawsze stanowiło przedmiot zainteresowania turystów, a wiele wycieczek ma tak skonstruowany program, że możliwość zobaczenia takiego miejsca stanowi jeden z najważniejszych ich punktów. Chodzi tu przede wszystkim o podróżowanie do miejsc związanych z historią, np. Polski, gdzie nekropolie upamiętniają polskich bohaterów czy ogólnie rodaków zamieszkujących dane tereny (przykładem może być cmentarz Orłąt Lwowskich, wileński cmentarz Na Rossie i inne). W tej kategorii tanatoturystyki znajdują się również odwiedziny: cmentarzy wojennych, pomników wojennych, sarkofagów kościelnych, kaplic grobowych, krypt oraz katakumb.

Podróże do punktów, gdzie odkryty został fakt indywidualnej bądź też masowej śmierci, stanowią dość znaczący obszar w całym ruchu turystycznym.

Turyści od lat interesują się zwiedzaniem miejsc, w których doszło do masowej zagłady, kaźni, ale również związanych z pojedynczą śmiercią, przede wszystkim znanych osób. W tym kontekście szczególną rolę odgrywa odwiedzanie obozów zagłady z okresu drugiej wojny światowej, a także miejsc masowej śmierci wynikłej z wielkich katastrof. W przypadku natomiast lokalizacji związanych ze śmiercią indywidualną duże znaczenie mają miejsca śmierci znanych osób (np. dawna składnica książek w Dallas, z której okna zastrzelono J.F. Kennedy'ego; paryski tunel, w którym zginęła księżna Diana; tama na Wiśle we Włocławku, gdzie zamordowano księdza Popiełuszkę). Należy jednak podkreślić, że również miejsca zgonu osób nieznanymi szerokim odbiorcom stanowić mogą zainteresowanie tej kategorii „ciemnej turystyki”. W tym kontekście przykładem mogą być krzyże przydrożne upamiętniające osoby, które poniosły śmierć w wypadkach drogowych.

Miejscami, które niekoniecznie są związane ze śmiercią, ale w jakiś sposób upamiętniają wydarzenia z tym zjawiskiem łączące się, stanowią również przedmiot zainteresowania tanatoturystyki. W tym przypadku dużą rolę odgrywają między innymi punkty prezentujące materialne dowody śmierci czy też je inscenizujące. Między innymi należą do nich: sale tortur, muzea bitew czy też muzea, w których gromadzone są przykładowo narzędzia tortur, odzież ofiar lub inne dowody dokonanych zbrodni.

Miejsca związane z inscenizacją lub symulacją śmierci, stanowiące kolejną z kategorii dark tourism, są popularnymi destynacjami i bardzo często nie utożsamia się ich właśnie z tanatoturystyką. Wynika to przede wszystkim z faktu, że do tej grupy zaliczane są także uroczystości religijne, a w tym niezwykle popularne między innymi w Polsce inscenizacje ukrzyżowania Chrystusa. Oprócz tego rodzaju przedstawień do danej kategorii zaliczyć można również wszelkiego rodzaju inscenizacje walk oraz bitew związane głównie z uroczystościami rocznicowymi, czego dobrym przykładem jest odbywająca się co roku w Polsce inscenizacja bitwy pod Grunwaldem.

Na podstawie: Joanna Gorączko, Tanatoturystyka – naturalne zjawisko w podróżnictwie czy kontrowersyjny trend światowej turystyki kulturowej?, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Języków Obcych w Warszawie. Turystyka i Rekreacja”, nr 2/2016, s. 159–173.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Sławoja Tanasia oraz do tekstu Joanny Gorączko. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe albo F – jeśli jest fałszywe.

1. W każdym z tekstów zwrócono uwagę na zjawisko tanatoturystyki jako nowego trendu we współczesnej światowej turystyce.

P

F

2. Z każdego z tekstów wynika, że tematyka śmierci jest bliska ludziom, gdyż wiąże się z czymś nieuniknionym, a zarazem tajemniczym.

P

F

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu Sławoja Tanasia wyjaśnij, na czym polegała tana-topsja na przestrzeni wieków.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Podaj cztery przykłady dark tourismu, o których jest mowa w tekście Joanny Gorączko.

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Na podstawie tekstu Sławoja Tanasia wyjaśnij, jaką rolę odgrywa histo-ria w kształtowaniu się zjawiska tanatoturystyki. Czy taki sam stosu-nek do roli historii w tym kontekście można znaleźć w tekście Joanny Gorączko? Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 5. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do ostatniego akapitu tekstu Joanny Gorączko. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1. Inscenizacje bitew i wydarzeń o charakterze religijnym można traktować jako element tanatoturystyki.

P

F

2. Ostatni akapit tekstu ma charakter oceniający.

P

F

Zadanie 6. (0–4)

Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: tanatoturystyka jako próba oswajania śmierci. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60-90 wyrazów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Część 2. Test historycznoliteracki

Wykonaj zadania. Odpowiadaj tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Zadanie 1. (0–1)

Zapoznaj się z reprodukcją obrazu Luci Giordano.

Luca Giordano

Hiob i jego pocieszyciele

Czy powyższy obraz jest zgodny z wymową Księgi Hioba? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj fragment utworu Stabat Mater Dolorosa i Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią.

Tekst 1.

Stabat Mater Dolorosa

Stoi Matka obolała,
Łzy pod krzyżem przepłakała,
Gdy na krzyżu Syn jej mrze.

Jakże w duszy jest zmartwiona,
Zasmucona, zachmurzona,
Aż ją poprzesywał miecz.

Jakże smutnej i strapionej
Matce tej Błogosławionej
Jednorodzonego mieć

I nie łamać się ginącej
Tej pobożnej, tej widzącej
Jednorodzonego śmierć.

Co za człowiek, co nie płacze,
Kiedy Matkę tę zobaczy
W udręczeniu - w takim, o

Kto niezdolny współczuć czule
Bólom Matki Syna bóle?
Czy ma takie serce kto?

Tekst 2.

Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią

Polikarpus, tak wezwany,
Mędrzec wielki, mistrz wybrany,
Prosił Boga o to prawie,
By uźrzał śmierć w jej postawie.
Gdy się moglił Bogu wiele,
Ostał wszech ludzi w kościele,
Uźrzał człowieka nagiego,
Przyrodzenia niewieściego,
Obraza wielmi skaradego,
Łoktuszą przepasanego.
Chuda, blada, żółte lice
Łszczy się jako miednica;
Upadł ci jej koniec nosa,
Z oczu płynie krwawa rosa;
Przewięzała głowę chustą,
Jako samojedź krzywousta;
Nie było warg u jej gęby,
Poziwając skrzyta zęby;
Miece oczy zawracając,
Groźną kosę w ręku mając;
Goła głowa, przykra mowa,
Ze wszech stron skarada postawa —
Wypięta żebra i kości,
Groźne siecze przez lutości.
Mistrz widząc obraz skarady,
Żółte oczy, żywot blady,
Groźne się tego przeleknął!
Padł na ziemię, eże steknął.
Gdy leżał wznak jako wiła,
Śmierć do niego przemowiła:
— Czemu się tako barzo lękasz?
Wrzekomoś zdrow, a [w]żdy stękasz!

Zadanie 2.2. (0–1)

Powyższe utwory zostały napisane anonimowo. Wyjaśnij, dlaczego twórcy tekstów z danej epoki pozostawali w cieniu i z jakiej postawy to wynikało.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Jan Kochanowski

Pieśń Świętojańska o Sobótce

Wsi spokojna, wsi wesola,
Który głos twej chwale zdoła?
Kto twe wczasy, kto pożytki
Może wspomnieć za raz wszytki?

Człowiek w twej pieczy uczciwie
Bez wszelakiej lichwy żywie;
Pobożne jego staranie
I bezpieczne nabywanie.

[...]

Oracz pługiem zarznie w ziemię;
Stąd i siebie, i swe plemię,
Stąd roczną czeladź i wszytek
Opatruje swój dobytek.

Jemu sady obradzają,
Jemu pszczoły miód dawają;
Nań przychodzi z owiec wełna
I zagroda jagniąt pełna.

On łąki, on pola kosi,
A do gumna wszystko nosi.
Skoro też siew odprawimy,
Komin wkoło obsiędziemy.

Tam już pieśni rozmaite,
Tam będą gadki pokryte,
Tam trefne plęsy z ukłony,
Tam i cenar, tam i goniony.

Zadanie 3.1. (0–1)

Podaj nazwę postawy filozoficznej, która przyświeca podmiotowi lirycznemu w powyższym utworze. Opisz jej cechy:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.2. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Z przytoczonego fragmentu utworu Jana Kochanowskiego wypisz przykład pytania retorycznego oraz podaj nazwę środka stylistycznego, którego przykład zamieszczono w tabeli.

Nazwa środka stylistycznego	Przykład
pytanie retoryczne	
	Wsi spokojna, wsi wesola,

Zadanie 4.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Adam Mickiewicz

Oda do młodości

Bez serc, bez ducha, — to szkieletów ludy!
Młodości! dodaj mi skrzydła!
Niech nad martwym wzlecę światem
W rajską dziedzinę ułudy:
Kędy zapał tworzy cudy,
Nowości potrząsa kwiatem
I obleka w nadziei złote malowidła!

Niechaj, kogo wiek zamroczy,
Chyląc ku ziemi poradłone czoło,
Takie widzi świata koło,
Jakie tępemi zakreśla oczy.

Młodości! ty nad poziomy
Wylatuj, a okiem słońca
Ludzkości całe ogromy
Przeniknij z końca do końca!

Patrz na dół — kędy wieczna mgła zaciemia
Obszar gnuśności zalany odmětem:
To ziemia!

Zadanie 4.1. (0–1)

Na podstawie fragmentu utworu *Oda do młodości* Adama Mickiewicza oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe albo F – jeśli jest fałszywe.

1. Apostrofa w utworze pełni funkcję figury retorycznej.

P

F

2. Opis ziemi ma na celu uwypuklenie cech negatywnych i skonstrastowanie ich z tym, co na górze.

P

F

Zadanie 4.2. (0-1)

Uzasadnij, dlaczego Oda do młodości uważana jest za manifest programowy epoki romantyzmu.

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0-1)

Zapoznaj się z plakatem do przedstawienia Lalka według powieści Bolesława Prusa.

Plakat do przedstawienia Lalka: Teatr w Krakowie im. J. Słowackiego - Galerie: Plakaty

Na plakacie za pomocą różnych elementów graficznych przedstawiono interpretację utworu Bolesława Prusa. Wybierz dowolny element graficzny i wyjaśnij jego sens w kontekście powieści Lalka.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj fragment Zbrodni i kary Fiodora Dostojewskiego.

Fiodor Dostojewski

Zbrodnia i kara

Na ulicy straszna była spiekota, a przytem duszność, tłok, wszędzie wapno, rusztowania, cegła, kurz i ten szczególny letni swąd, tak znany każdemu mieszkańcowi Petersburga, nie mogącemu mieć willi, — wszystko to razem nieprzyjemnie dotknęło bardzo rozdrażnione nerwy młodzieńca.

Nieznośny zaś odór z traktjerni, których w tej części miasta niezwykle mnóstwo, i pijani, spotykani co krok, pomimo że był dzień powszedni, uzupełniali wstrętny i smutny koloryt obrazu. Uczucie najgłębszej ohydy błysnęło na chwilę w delikatnych rysach młodzieńca. A był on bardzo przystojny, o ślicznych, ciemnych oczach, szatyn, wzrostu więcej niż średniego, szczupły i zgrabny. Ale wkrótce wpadł jakby w głęboką zadumę, a nawet, mówiąc ściślej, jakby w zapomnienie i poszedł już, nie widząc nic dokoła siebie, bo i nie pragnąc nic widzieć. Zrzadka tylko szeptał coś do siebie, z przyzwyczajenia do swych monologów, do którego przyznał się przed chwilą. W tej chwili czuł on zarazem, że myśli mu się niekiedy mącą i że jest bardzo słaby: już drugi dzień jak nic prawie nie jadł.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu Zbrodni i kary Fiodora Dostojewskiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe albo F – jeśli jest fałszywe.

1. Motyw miasta był częstym motywem w literaturze pozytywistycznej.

P

F

2. Opisany bohater to Dymitr Razumichin.

P

F

Zadanie 7. (0-1)

Przeczytaj fragment utworu *Koniec XIX wieku* Kazimierza Przerwy-Tetmajera.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Koniec XIX wieku

Przekleństwo?... Tylko dziki, kiedy się skaleczy,
złorzeczy swemu bogu, skrytemu w przestworze.
Ironia?... Lecz największe z szyderstw czyż się może
równać z ironią biegu najzwyczajszych rzeczy?

Wzgarda... Lecz tylko głupiec gardzi tym ciężarem
którego wziąć na słabe nie zdoła ramiona,
Rozpacz? ... Więc za przykładem trzeba iść skorpiona,
co się zabija, kiedy otoczą go żarem?

Walka?... Ale czyż mrówka rzucona na szyny
może walczyć z pociągami, nadchodzącym w pędzie,
Rezygnacja?... Czyż przez to mniej się cierpieć będzie,
gdy się z poddaniem schyli pod nóż gilotyny?
[...]

Cóż więc jest? Co zostało nam, co wszystko wiemy,
dla których żadna z dawnych wiar już nie wystarcza?
Jakaż jest przeciw włóchni złego twoja tarcza
człowiecze z końca wieku? ... Głowę zwiesił niemy.

Na podstawie fragmentu utworu Kazimierza Przerwy-Tetmajera Koniec wieku XIX udowodnij, że postawa zaprezentowana w wierszu to dekadentyzm.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Przeczytaj fragment Wesela Stanisława Wyspiańskiego.

Stanisław Wyspiański

Wesele

Akt II

Scena 37

(...)

JASIEK

(jest teraz kontent a dziwuje się)

Tyle par, tyle par!

CHOCHOŁ

Tańcuj, tańczycy cała szopka,

a cyś to ty za parobka?

JASIEK

(z ręką do czoła, jakby se chciał na ucho nasunąć czapki)

Kajsi mi sie zbyła copka -

przeciem druzba, przeciem druzba,

a druzbie to w copce służba.

CHOCHOŁ

(w takt się chyla a przygrywa)

Miałeś, chamie, złoty róg,

miałeś, chamie, czapkę z piór:

czapkę wicher niesie,

róg huka po lesie,

ostał ci sie ino sznur, ostał ci sie ino sznur. (Kogut pieje).

JASIEK

(jakby tknięty przytomniejąc)

Jezu! Jezu! zapioł kur! - -

Hej, hej, bracia, chyćcie koni!

chyćcie broni, chyćcie broni!!

Czeka was WAWELSKI DWÓR!!!

CHOCHOŁ

(w takt się chyla a przygrywa)

Ostał ci sie ino sznur.

Wyjaśnij jak określany jest taniec tańczony w finalnej scenie Wesela Stanisława Wyspiańskiego. Wyjaśnij symbolikę tego tańca.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj fragmenty utworów Proszę państwa do gazu Tadeusza Borowskiego i Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego.

Tadeusz Borowski

Proszę państwa do gazu

[...]

Cały obóz chodził nago. Wprawdzie przeszliśmy już odwszenie i ubrania dostaliśmy z powrotem z basenów napełnionych rozpuszczonym w wodzie cyklonem, który znakomicie truć wszy w ubraniach i ludzi w komorze gazowej, a tylko bloki odgradzone od nas hiszpańskimi kozłami nie „wyfasowały” jeszcze ubrań, to jednak i ci, i tamci chodzili nago: upał był okropny. Obóz ściśle zamknięto. Żaden więzień, żadna wesz nie śmie się przedostać przez jego bramę. Ustała praca komand. Cały dzień tysiące nagich ludzi przewalało się po drogach i placach apelowych, leżakowało pod ścianami i na dachach. Spano na deskach, gdyż sienniki i koce były w dezynfekcji. Z ostatnich bloków widać było FKL — tam też odwszawiali. Dwadzieścia osiem tysięcy kobiet rozebrano i wypędzono z bloków — właśnie kotłują się na wizach, drogach

i placach. Od rana czeka się na obiad, je się paczki, odwiedza się przyjaciół. Godziny płyną wolno, jak to w upale. Nawet zwykłej rozrywki nie ma: szerokie drogi do krematoriów są puste. Od paru dni nie ma już transportów. Część Kanady zlikwidowano i przydzielono na komando. Trafili na jedno z najcięższych, na Harmenze, jako że byli wypasieni i wypoczęci. W obozie bowiem panuje zawistna sprawiedliwość: gdy można upadnie, przyjaciele starają się, by upadł jak najniżej. Kanada, nasza Kanada, nie pachnie wprawdzie, jak Fiedlerowska, żywicą, tylko francuskimi perfumami, lecz chyba nie rośnie tyle wysokich sosen w tamtej, ile ta ma ukrytych brylantów i monet zebranych z całej Europy.

Gustaw Herling-Grudziński

Inny świat

[...]

Nie był przecież niedoświadczonym nowicjuszem, na własne oczy widział w roku 1936, jak ludzie przecinali sobie żyły u rąk, gdy o czwartej po południu mieli wyjść na wolność, a o dwunastej przyszło z Moskwy rozporządzenie znoszące system odliczania dwóch dni wyroku za każdy dzień stachanowskiej pracy! Sam to opowiadał, śmiejąc się, że zdrowy rozsądek kazał mu zawsze pracować tylko tyle, ile trzeba było, aby dzień policzono za dzień. A teraz?... A teraz nie policzono mu 3.650 dni wytrwałej, uczciwej pracy. Czyż nie była to słuszna kara za zlekceważenie praw życia obozowego? I wszystko potoczyło się po dawnemu, miejsce Ponomarenki zajął nowy więzień, miejsce zaufania do prawa stary zabobon, a miejsce codziennego różańca wyrokowego „ech, żyźń nadojeła” - jedyne słowa, jakimi wolno było w obozie określać beznadziejność, nie prowokując nadziei. Kwadrans przed szóstą na pryczach leżeli już tylko ci więźniowie, którzy poprzedniego dnia otrzymali zwolnienie od lekarza, a reszta zaczynała się ubierać. Przygarbione postacie pochylały się nad gołymi nogami, próbując ze szmat, sznurków, kawałków drutu, dziurawych walonek i skrawków opon samochodowych skleić możliwie ciepłe i trwałe obucie na jedenastogodzinny dzień pracy. Jedyne brygady doborowe (do których zaliczała się i nasza), zatrudnione przy pracach związanych bezpośrednio z planem produkcyjnym obozu, otrzymywały nowe ubrania i miały prawo wymieniać je po zniszczeniu. Około trzech czwartych więźniów jednak wychodziło do pracy w łapciach, często z odsłoniętymi częściami nóg, ramion i piersi. Nie było więc rzeczą dziwną, że wielu z nich nie

miało odwagi rozbierać się na noc, aby nie ryzykować rozsypania się z trudem posztukowanej odzieży. Dla nich pobudka była tylko znakiem danym w poczekalni dworca kolejowego. Otrząsali się ze snu, zwlekali się z prycz, zwilżali w rogu baraku oczy i usta i szli na kuchnię. Wychodzili do pracy ze skrytą nadzieją, że tym razem odmrożenie odsłoniętych części ciała będzie dość wyraźne, aby im wyjednać choć parę dni zwolnienia.

Na podstawie podanych fragmentów utworów, wskaż różnice i podobieństwa pomiędzy człowiekiem zlagrowanym a człowiekiem złagrowanym.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Zapoznaj się z fragmentem utworu Rok 1984 Georga Orwella.

George Orwell

Rok 1984

[...]
Gmach Ministerstwa Prawdy – w nowomowie Miniprawd – odbijał zdecydowanie od wszystkich innych budowli w okolicy. Była to ogromna piramida z lśniącego białego betonu, pnąca się tarasami w górę na wysokość trzystu metrów. Z okna swojego mieszkania Winston widział wyraźnie trzy hasła Partii, wymalowane starannie na białej fasadzie:

WOJNA TO POKÓJ

WOLNOŚĆ TO NIEWOLA

IGNORANCJA TO SIŁA

Mówiono, że gmach Ministerstwa Prawdy ma trzy tysiące pomieszczeń nad ziemią i tyleż samo pod ziemią. W Londynie istniały jeszcze tylko trzy budynki o podobnych rozmiarach i zbliżonym wyglądzie. Tak górowały nad resztą miasta, że z dachu Bloku Zwycięstwa dostrzegało się je wszystkie równocześnie.

Część III Wypracowanie

Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2025/2026 (zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi):

Poziom podstawowy:

- **Biblia**, a w tym fragmenty: *Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana*,
- **Jan Parandowski**, *Mitologia, cz. I Grecja*,
- **Homer**, *Iliada* (fragmenty),
- **Sofokles**, *Antygona*,
- **Lament Świętokrzyski** (fragmenty),
- **Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią** (fragmenty),
- **Pieśń o Rolandzie** (fragmenty),
- **William Szekspir**, *Makbet*,
- **Molier**, *Skąpiec*,
- **Ignacy Krasicki**, wybrana satyra,
- **Adam Mickiewicz**, wybrane ballady (np. *Romantyczność*),
- **Adam Mickiewicz**, *Dziady cz. III*,
- **Bolesław Prus**, *Lalka*,
- **Henryk Sienkiewicz**, *Potop* (fragmenty),
- **Fiodor Dostojewski**, *Zbrodnia i kara*,
- **Stanisław Wyspiański**, *Wesele*,
- **Władysław Reymont**, *Chłopi* (fragmenty),
- **Stanisław Żeromski**, *Przedwiośnie*,
- **Witold Gombrowicz**, *Ferdydurke*,
- **Tadeusz Borowski**, *Proszę Państwa do gazu*,
- **Gustaw Herling-Grudziński**, *Inny świat*,
- **Hanna Krall**, *Zdążyć przed Panem Bogiem*,
- **Albert Camus**, *Dżuma*,
- **George Orwell**, *Rok 1984*,
- **Sławomir Mrozek**, *Tango*,
- **Marek Nowakowski**, *Górą Edek*,
- **Andrzej Stasiuk**, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*),
- **Olga Tokarczuk**, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*),
- **Ryszard Kapuściński**, *Podróże z Herodotem* (fragmenty).

Zakres rozszerzony:

- **Homer**, *Odyseja* (fragmenty),
- **Dante Alighieri**, *Boska komedia* (fragmenty),
- **Jan Kochanowski**, *Treny* (jako cykl poetycki),
- **William Szekspir**, *Hamlet*,
- **Juliusz Słowacki**, *Kordian*,
- realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (**Honoré de Balzac**, **Ojciec Goriot** lub **Charles Dickens**, **Klub Pickwicka**, lub **Mikołaj Gogol**, **Martwe dusze**, lub **Gustaw Flaubert**, *Pani Bovary*),
- **Franz Kafka**, *Proces* (fragmenty),
- **Michaił Bułhakow**, *Mistrz i Małgorzata*,
- **Stanisław Ignacy Witkiewicz**, *Szewcy*,
- **Bruno Schulz**, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*,
- **Tadeusz Konwicki**, *Mała Apokalipsa*,
- **Janusz Głowacki**, *Antygona w Nowym Jorku*,
- **Sławomir Mrozek**, wybrane opowiadanie,
- wybrany esej **Gustawa Herlinga-Grudzińskiego** lub **Zbigniewa Herberta**.

Wymagane lektury ze szkoły podstawowej:

- **Juliusz Słowacki**, *Balladyna*,
- **Ignacy Krasicki**, *Bajki*,
- **Adam Mickiewicz**, *Dziady cz. II*,
- **Adam Mickiewicz**, *Pan Tadeusz*,
- **Aleksander Fredro**, *Zemsta*.

Zadanie 17. (0–35)

Wybierz jeden z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu rozważ problem podany w temacie. Przedstaw również swoje zdanie i je uzasadnij.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do utworów literackich oraz do wybranych **kontekstów** (np. historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa**, wybrana spośród lektur wymienionych na poprzednich stronach arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Miasto jako przestrzeń życia, marzeń i rozczarowań człowieka.

W pracy odwołaj się do:

- lektury obowiązkowej – wybranej spośród lektur wymienionych na poprzednich stronach tego arkusza egzaminacyjnego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Jak dzieciństwo i dorastanie wpływa na dalsze życie człowieka?

W pracy odwołaj się do:

- lektury obowiązkowej – wybranej spośród lektur wymienionych na poprzednich stronach tego arkusza egzaminacyjnego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Klucz odpowiedzi

Część 1. Test – Język polski w użyciu.

Zadanie 1.

1. F
2. P

Zadanie 2.

Tanatopsja to kontemplacja (rozmyślanie) o śmierci. W okresie średniowiecza myśl o śmierci była obecna w codziennym życiu, co oznaczało, że tanatopsja towarzyszyła człowiekowi w jego codziennym życiu. W późniejszych stuleciach podejście do tej kwestii uległo zmianie, a stałe myślenie o śmierci było obce. Dopiero na przełomie XVIII i XIX wieku nastąpiło ponowne powszechne zainteresowanie tanatopsją, co przełożyło się na trendy w ówczesnej turystyce. Chętnie odwiedzano miejsca związane ze śmiercią i przemocą, np. cmentarze, więzienia, pola bitew, miejsca egzekucji czy zbrodni.

Zadanie 3.

Cztery rodzaje dark tourismu opisane w tekście:

- podróżowanie do miejsc upamiętniających zmarłych, np. cmentarzy;
- podróże do miejsc, gdzie odkryty został fakt indywidualnej bądź masowej śmierci;
- podróże do miejsc niekoniecznie bezpośrednio związanych ze śmiercią, ale upamiętniających wydarzenia z tym zjawiskiem łączące się, np. muzea bitew;
- podróże do miejsc związanych z inscenizacją lub symulacją śmierci, np. inscenizacje ukrzyżowania Chrystusa.

Zadanie 4.

Rola historii w tekście Tanasia jest wielokrotnie podkreślana i akcentowana. Autor zwraca uwagę, że na przestrzeni wieków zmieniał się znaczenie i sposób odbioru śmierci, co wpływało na ukształtowanie się tanatoturystyki. W drugim tekście Autorka nie podkreśla znaczenia historii w kształtowaniu się dark tourismu, ale zwraca uwagę na to, że turyści zawsze w jakiś sposób interesowali się śmiercią.

Zadanie 5.

Tanatoturystyka to forma turystyki kulturowej polegająca na odwiedzaniu miejsc związanych ze śmiercią i tragedią. Według Joanny Gorączko, uczestnicy takich podróży kierują się różnymi motywacjami, a zjawisko nie jest nowością, lecz wyodrębnia się je jako osobną kategorię turystyki. Sławoj Tanaś podkreśla natomiast znaczenie tanatopsji na przestrzeni dziejów, co wpływa na historyczne analizowanie motywów turystów. W ten sposób tanatoturystyka pełni funkcję edukacyjną i pamięciową, a nie tylko rozrywkową.

Zadanie 6.

P

F

Część 2. Test historycznoliteracki

Zadanie 1.

Obraz Lucii Giordano „Hiob i jego pocieszyciele” jest zgodny z wymową biblijnej Księgi Hioba, ponieważ ukazany jest na nim główny bohater, którego dotknęło ogromne cierpienie. Księga przedstawia historię Hioba – człowieka pobożnego i uczciwego, który mimo swojej niewinności doświadcza wielu nieszczęść: traci majątek, rodzinę i zdrowie. Bohater próbuje zrozumieć sens swojego losu, a jego przyjaciele twierdzą, że cierpienie musi być karą za grzechy. Hiob jednak podkreśla swoją niewinność i szuka odpowiedzi u Boga nie tracąc w niego wiary.

Zadanie 2.

Motyw	Przykład utworu	Znaczenie motywu
Matka cierpiąca	Stabat Mater Dolorosa	Obraz matki obserwującej cierpienie swojego dziecka nawiązujący bezpośrednio do motywu Matki Boskiej podczas ukrzyżowania Jezusa
Danse macabre	Rozmowa Mistra Polikarpa ze Śmiercią	Taniec śmierci to motyw nawiązujący do równości ludzi wobec śmierci i nieuchronności końca. W średniowieczu motyw ten często przedstawiono jako kościotrupa prowadzącego ludzi wszystkich stanów do grobu w upiornym tanecznym korowodzie

Zadanie 2.1.

Epoka to średniowiecze. W epoce tej dominował teocentryzm, który zakładał, że najważniejsze miejsce zajmuje Bóg, a całe życie człowieka podporządkowane jest religii i wierze. Uważano, że Bóg jest centrum świata, a celem życia człowieka jest zbawienie i życie wieczne. W tym kontekście podkreślano także nietrwałość ludzkiego życia ziemskiego, stąd częste odwołania do tematyki śmierci i konieczności dbania o życie doczesne.

Zadanie 2.2.

W średniowieczu wiele utworów powstawało anonimowo, często ich twórcami były osoby duchowne. Zasada ta wynikała z potrzeby stawiania w centrum nie siebie, a Boga. W średniowieczu dominował teocentryzm, czyli przekonanie, że najważniejszy jest Bóg, a nie człowiek. Twórcy uważali więc, że dzieło powinno służyć chwale Boga, a nie sławie autora. Po drugie, w kulturze średniowiecznej ważna była pokora i skromność. Autorzy często nie chcieli podkreślać swojej osoby, ponieważ mogłoby to być uznane za przejaw pychy.

Zadanie 3.1.

Główna filozofia zawarta w utworze to epikureizm, czyli umiar i cieszenie się z prostych, codziennych przyjemności. W utworze zawarta jest filozofia życia zgodnego z naturą, charakterystyczna dla renesansu, widoczny jest także ideał życia wiejskiego. Poeta pokazuje, że spokojne życie na wsi daje człowiekowi szczęście, harmonię i poczucie bezpieczeństwa. Człowiek żyjący na wsi jest blisko natury i cieszy się prostymi radościami życia.

Zadanie 3.2.

Nazwa środka stylistycznego	Przykład
pytanie retoryczne	Kto twe wczasy, kto pożytki Może wspomnieć za raz wszystkie?
apostrofa	Wsi spokojna, wsi wesoła.

Zadanie 4.1.

P

P

Zadanie 4.2.

„Oda do młodości” jest manifestem ideowym epoki romantyzmu, ponieważ wyraża najważniejsze wartości i idee tej epoki. Utwór przeciwstawia młodość starości. Młodość symbolizuje energię, odwagę i dążenie do zmian, natomiast starość oznacza stagnację i przywiązanie do dawnych poglądów. Ponadto w utworze podkreślona jest siła wspólnoty – jednostka powinna działać razem z innymi dla dobra całego społeczeństwa. Wiersz akcentuje uczucia, wyobraźnię i idealizm, które w romantyzmie były ważniejsze niż chłodny rozum charakterystyczny dla poprzedniej epoki.

Zadanie 5.

Na plakacie przedstawiono zdjęcie lalki, czyli dziecięcej zabawki, której zaklejono usta. Jest to nawiązanie do jednej z interpretacji tytułu utworu Prusa, w szczególności do postaci Izabeli Łęckiej. Bohaterka często przedstawiana jest jako salonowa lalka, czyli postać niezwykle piękna, zachwycająca, ale zarazem pozbawiona własnego zdania i refleksji. Plakat może również nawiązywać do sytuacji życiowej, w jakiej znalazła się Łęcka, której rolą ma być dobre zamążpójście, a jej własne zdanie w tym kontekście ma marginalne znaczenie.

Zadanie 6.

P
F

Zadanie 7.

Postawa zaprezentowana w wierszu to dekadentyzm, ponieważ polega on przede wszystkim na ukazaniu poczucia kryzysu wartości, bezsensu życia i pesymizmu charakterystycznego dla końca XIX wieku. Podmiot liryczny zastanawia się, jaką postawę powinien przyjąć człowiek w świecie, który wydaje się pozbawiony sensu. Rozważa różne możliwości: bunt, rezygnację, walkę czy ironię, ale żadna z nich nie daje prawdziwego rozwiązania. Utwór pokazuje bezsilność jednostki, zwątpienie w możliwość zmiany świata oraz poczucie zmęczenia cywilizacją. Te nastroje są typowe dla dekadentyzmu, czyli postawy przekonanej o upadku kultury i kryzysie wartości.

Zadanie 8.

W końcowej scenie „Wesela” bohaterowie tańczą chocholi taniec, ponieważ taneczny korowód otwiera chochoł. Bohaterowie, zamiast działać i walczyć

o wolność, pogrążają się w bezmyślnym tańcu. Oznacza to, że polskie społeczeństwo nie jest gotowe do wspólnego działania i przez to traci szansę na zmianę swojej sytuacji. Chocholi taniec symbolizuje zatem: marazm i bezczynność społeczeństwa, niemożność podjęcia działania, zmarnowaną szansę na odzyskanie niepodległości i uśpienie narodu.

Zadanie 9.

Człowiek zlagrowany i człowiek złagrowany to określenia opisujące ludzi ukształtowanych przez doświadczenie obozów totalitarnych. Jeden i drugi żyje w systemie terroru i musi walczyć o przetrwanie w nieludzkich warunkach. W opowiadaniu Borowskiego występuje człowiek zlagrowany, który często przyjmuje zobojętniałą i cyniczną postawę, żeby przetrwać. Nierzadko też podporządkowuje się brutalnym zasadom obozowego życia. Z kolei człowiek złagrowany, którym jest bohater „Innego świata”, mimo cierpienia próbuje zachować godność i moralność. Człowiek złagrowany stara się nie tracić istoty człowieczeństwa, mimo nieludzkich warunków, w których funkcjonuje.

Zadanie 10.

Propaganda to celowe działanie polegające na wpływaniu na poglądy, emocje i zachowania ludzi poprzez jednostronne lub zmanipulowane informacje. W powieści „Rok 1984” polegała na manipulowaniu informacjami i kontrolowaniu sposobu myślenia społeczeństwa przez władzę. Partia rządząca nieustannie wpływała na obywateli poprzez media, plakaty i hasła. Ich celem było wprowadzanie ludzi w stan dezorientacji i przyzwyczajanie ich do sprzecznych informacji. Ważnym narzędziem propagandy było także fałszowanie historii oraz kult przywódcy, czyli Wielkiego Brata. W rezultacie propaganda służyła całkowitej kontroli społeczeństwa i ograniczeniu samodzielnego myślenia obywateli.

Część III. – Wypracowanie.

Temat 1.

Miasto jako przestrzeń życia, marzeń i rozczarowań człowieka

Miasto od zawsze pełniło w literaturze rolę przestrzeni symbolicznej, w której splatają się marzenia, ambicje i frustracje człowieka. Z jednej strony kuszą go możliwościami i szansą na awans, z drugiej – przytłacza anonimowością, hałasem i presją społeczną. Miasto stanowi więc przestrzeń, która dla człowieka może być szansą albo miejscem wielkich rozczarowań i straconych nadziei. Złożony obraz miasta odnajdujemy w powieści „Lalka” Bolesława Prusa. Warszawa XIX wieku jest miejscem wielkich ambicji Stanisława Wokulskiego, który pragnie realizować swoje zawodowe marzenia i zdobyć uznanie społeczne. Jednocześnie miasto ujawnia bariery społeczne, uprzedzenia klasowe i osobiste niepowodzenia, które powodują, że jego plany często kończą się rozczarowaniem. Warszawa staje się więc dla niego zarówno przestrzenią szans, jak i ograniczeń. Podobnie w powieści „Zbrodnia i kara” Fiodora Dostojewskiego Petersburg pełni funkcję tła psychologicznego i społecznego dla losów Rodiona Raskolnikowa. Miasto, ze swoją ciasną zabudową, brudem i tłumem ludzi, symbolizuje zarówno presję życia społecznego, jak i izolację jednostki. Petersburg ukazuje walkę bohatera z własnym sumieniem i konsekwencjami decyzji, a także społeczne nierówności i ubóstwo, które kształtują jego wybory. Miasto jest tutaj miejscem zarówno dramatycznych wyzwań, jak i przestrzenią wewnętrznych rozterek moralnych.

W szerszym kontekście kulturowym miasto od zawsze było także przestrzenią wyobrażeń i tęsknot, od antycznych agor po wielkie metropolie XIX wieku, gdzie człowiek mógł realizować swoje ambicje. Z perspektywy filozofii egzystencjalnej życie w mieście ujawnia napięcie między pragnieniem indywidualnej wolności a koniecznością podporządkowania się społecznym normom. Miasto jest więc miejscem, gdzie jednostka testuje własne możliwości, mierzy się z codziennymi problemami i doświadcza zarówno triumfów, jak i porażek.

Moim zdaniem miasto pełni funkcję ambiwalentną: pozwala rozwijać pasje i zdobywać doświadczenia, ale wymaga także odporności i krytycznego spojrzenia na świat. Zarówno w „Lalce”, jak i w „Zbrodni i karze” widzimy, że marzenia i rozczarowania w mieście są ze sobą nierozzerwalnie związane – właśnie to nadaje miejskiej przestrzeni głębi i autentyczności. Podsumowując, miasto jest dla człowieka miejscem marzeń, wyzwań i rozczarowań, przestrzenią,

w której jednostka konfrontuje swoje ambicje z rzeczywistością. Literatura pokazuje, że doświadczenia miejskie kształtują charakter, ujawniają aspiracje i ograniczenia oraz stają się źródłem refleksji nad własnym życiem.

Temat 2.

Jak dzieciństwo i dorastanie wpływa na dalsze życie człowieka?

Dzieciństwo i okres dorastania odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu osobowości człowieka, jego wartości, wyborów życiowych i sposobu postrzegania świata. To właśnie w młodości człowiek zdobywa pierwsze doświadczenia społeczne, emocjonalne i moralne, które wpływają na jego przyszłe decyzje. W literaturze często ukazywane są historie bohaterów, których dzieciństwo decyduje o ich późniejszych losach.

W powieści „Mały Książę” Antoine’a de Saint-Exupéry’ego dzieciństwo ukazane jest jako czas odkrywania świata, zadawania pytań i kształtowania wrażliwości. Choć bohaterowie dorastają, zachowują w sobie elementy dziecięcej wyobraźni i otwartości, które pozwalają im patrzeć na świat z empatią i wrażliwością. W utworze tym autor pokazuje, że to, czego człowiek uczy się w młodości – ciekawość świata, umiejętność kochania i ufania – ma ogromny wpływ na całe późniejsze życie. Podobnie w powieści „Lalka” Bolesława Prusa dzieciństwo i wczesna socjalizacja bohaterów rzutują na ich dorosłe życie. Stanisław Wokulski wychowuje się w określonym środowisku społecznym i zderza się z ograniczeniami społecznymi już od młodości. Aby awansować w hierarchii społecznej, musi wyjść poza dotychczasowe ramy społeczne, co nie zawsze akceptowane jest przez innych. To doświadczenie wpływa na jego ambicje, sposób podejmowania decyzji i wrażliwość na nierówności społeczne. Dorastanie w takim kontekście kształtuje jego charakter i determinuje późniejsze sukcesy oraz porażki.

Z perspektywy psychologicznej dzieciństwo i młodość są okresem, w którym kształtuje się osobowość, postawy wobec świata i zdolność do nawiązywania relacji. Silne wsparcie emocjonalne w młodości, miłość i opieka sprzyjają odporności psychicznej i lepszemu funkcjonowaniu w dorosłym życiu. Z kolei brak uwagi i trudne doświadczenia mogą prowadzić do problemów emocjonalnych i społecznych w dorosłości.

Moim zdaniem dzieciństwo i dorastanie są fundamentem całego życia człowieka. To, jakie wartości i umiejętności wyniesie młody człowiek ze swojego środowiska, wpływa na jego etykę, relacje i podejmowane decyzje. Zarówno

w „Małym Księżu”, jak i w „Lalce” widać, że okres młodości pozostawia trwa-
ły ślad w psychice i postawach bohaterów.

Podsumowując, dzieciństwo i dorastanie decydują o kierunku życia człowie-
ka, kształtują jego charakter i wrażliwość, a doświadczenia młodzieńcze ma-
ją wpływ na całe dalsze życie. Literatura pokazuje, że nawet dorosły człowiek
nosi w sobie echa własnego dzieciństwa, które w dużym stopniu determi-
nują jego wybory, ambicje i sposób funkcjonowania w świecie.

Powodzenia

WYŻSZA SZKOŁA
KSZTAŁCENIA
ZAWODOWEGO

